

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Правни основ

Правни основ за доношење ове Стратегије садржан је у члану 45. став 1. Закона о Влади („Службени гласник РС”, бр. 55/05, 71/05-исправка, 101/07 и 65/08), којим је утврђено да стратегијом развоја Влада утврђује стање у области из надлежности Републике Србије и мере које треба предузети за њен развој.

На међународном плану, основни правни оквир за заштиту и унапређење положаја националних мањина је Оквирна конвенција за заштиту националних мањина Савета Европе коју је СР Југославија ратификовала 1998. („Службени лист СРЈ – Међународни уговори“ бр. 6/98). СР Југославија је на позив Комитета министара, на основу члана 29. став 1. Конвенције приступила том међународном уговору 11.05.2001. Конвенција је ступила на снагу за СР Југославију 01.09.2001. Према члану 4. став 2. Оквирне конвенције, држава се обавезала да ће, водећи рачуна о посебним условима припадника националних мањина усвојити, где је то потребно, одговарајуће мере за унапређење пуне и ефективне равноправности између припадника националне мањине и оних који припадају већини, у свим областима економског, социјалног, политичког и културног живота. У свим извештајима које је СР Југославија, односно Република Србија као сукцесор СР Југославије, поднела надлежним телима Савета Европе, а у вези са спровођењем Оквирне конвенције у унутрашњем поретку, назначена је решеност надлежних власти да се усвајањем посебне стратегије предвиде мере којима ће се утицати на унапређење положаја ромске националне мањине у нашој земљи. Међународноправни основ за усвајање Стратегије и предузимање мера у корист ромске популације и њених припадника садржан је и у члану 2. став 2. Међународне конвенције о укидању свих облика расне дискриминације којим се предвиђа да ће државе чланице преузети, ако околности то захтевају, у социјалној, економској, културној и осталим областима, посебне и конкретне мере за одговарајуће обезбеђивање развоја или заштите извесних расних група и појединаца који припадају овим групама ради гарантовања, под условима једнакости, пуног остваривања људских права и основних слобода. Правни основ међународног карактера за усвајање ове Стратегије је и Европска повеља о регионалним или мањинским језицима чијом ратификацијом се Република Србија обавезала да ће предузети тачно назначене мере и у корист ромског језика.

Устав Републике Србије садржи широку палету мањинских права (чланови 75 – 81). Устав који је донесен 2006. по први пут у уставноправној историји Републике Србије изричито предвиђа у члану 76. став 3. да Република Србија може да усвоји посебне прописе и да уведе посебне мере у економском, социјалном, културном и политичком животу ради постизања пуне равноправности између припадника националне мањине и грађана који припадају већини, ако су усмерене на уклањање изразито неповољних услова живота који их посебно погађају.

Правни основ за усвајање Стратегије садржан је и у Закону о заштити права и слобода националних мањина који је усвојен 2002, а који је још увек важећи пропис (“Службени лист СРЈ”, бр. 11/2002 и 57/2002). Усвајањем тог

Закона, по први пут у историји, Ромима је признат статус националне мањине, а органима власти предвиђена обавеза да доносе акте и предузимају мере у циљу поправљања положаја лица која припадају ромској националној мањини (члан 4. став 2. Закона).

У изради Стратегије поштовано је и тзв. меко међународно право. Стратегија усваја и почива на основним полазиштима и многих препорука и других политичких аката који су усвојени под окриљем међународних организација, а који су у унутрашњем правном поретку Републике Србије веома значајни будући да Устав Републике Србије у члану 18. став 4. предвиђа да се уставне одредбе о људским и мањинским правима тумаче у корист унапређења вредности демократског друштва, сагласно важећим међународним стандардима људских и мањинских права, као и пракси међународних институција које надзиру њихово спровођење. У том смислу, веома је важно да се укаже да Стратегија почива и на документима као што су: Водећи принципи за побољшање положаја Рома засновани на препорукама Експертске групе Рома/ Цигана Савета Европе и на препорукама Високог комесара ОЕБС-а за националне мањине, усвојеним од стране Европске уније (група СОСЕН) на самиту у Тампереу у децембру 1999.г.; Општа политика ЕЦРИ, Препорука бр. 3: Борба против расизма и нетолеранције према Ромима/Циганима, усвојена од стране ЕЦРИ 6. марта 1998. ЦРИ (98) 29 рев. Стразбур; Препоруке високог комесара ОЕБС-а за националне мањине о Ромима и Синтима у региону ОЕБС-а, Препорука Комитета министара Савета Европе R (2000) 4 о образовању ромске деце у Европи, Препорука Комитета министара Савета Европе Res (2001) 17 о унапређивању економског положаја и запошљавању Рома и чергара у Европи, итд.

Разлози за доношење стратегије

Неповољне социјалне и друштвене околности у којима живи већина припадника ромске националне мањине прави су разлог усвајања Стратегије. Како се у Стратегији и изричито наводи, циљ који овај документ поставља је унапређење положаја Рома у Србији и смањење драматичне разлике између ромске популације и већинског становништва. Такође, овим документом ствара се основа за идентификовање и примену мера афирмативне акције, пре свега у области образовања, здравља, запошљавања и становања.

Званични статистички подаци о положају припадника ромске националне мањине у различитим областима друштвеног живота указују на изузетно тежак положај у којем се Роми као национална мањина налазе. Примера ради, према резултатима пописа становништва 2002. Роме карактерише знатно неповољнији образовни састав у односу на укупно становништво. Чак 25,6% Рома није завршило ни један разред основне школе, и око 36% их је завршило непотпуну основну школу. Основно образовање има само 29% од укупног броја Рома, док је удео лица с вишим и високим образовањем изузетно мали (само 0,31%). Роми спадају у етничке заједнице с највишим и забрињавајућим учешћем неписмених (19,6%), с обзиром да је у склопу укупног становништва проценат неписмених 3,5. Међу неписменим Ромима жене су далеко заступљеније, тј. око две трећине неписмених су жене. Посебну пажњу привлачи чињеница да је у укупном женском становништву ромске националности, старом 10 и више година, чак 28% Ромкиња неписмено. Основно обележје друштвено-економског положаја

Рома је низак степен економске активности, висока незапосленост и готово стопостотна искљученост Рома из јавних институција. О овоме упечатљиво говоре подаци из Пописа становништва 2002. године: у укупном броју Рома по којима је само 27,2% економски активно, а у узрасту радно способних налази се 58,2% Рома. Ромско становништво је чак 10 пута сиромашније од опште популације (60,5 % у односу на 6 %). Роми живе у изузетно лошим условима. Према једном истраживању из 2002. У Србији је те године у 593 ромска насеља живело око 270 000 становника.¹ Око 300 насеља су била градска, а остала приградска или рурална. Градња је била дозвољена у 70% насеља, привремене дозволе је имало око 14% насеља, а у 16%, углавном градских насеља, градња је била забрањена. Претежно уређено било је 45% насеља, 44% били су сламови и нехигијенска насеља, док је уређених насеља било свега 11%. Око 30% насеља није имало воду, док чак 40% није имало канализацију. Изложени примери статистичких података у различитим областима друштвеног живота намећу хитну и планирану акцију за унапређење положаја ромске националне мањине у Републици Србији.

Објашњење предложене стратегије

Стратегија за унапређење положаја Рома посвећена је унапређењу положаја Рома у различитим областима друштвеног живота. Као основне области у којима треба предузети мере за унапређење положаја Рома Стратегија одређује: образовање, адекватне услове стновања, запошљавање, ситуацију интерно расеље них лица, питање повратка по основу споразума о реадмисији, лична документа, социјално осигурање и социјалну заштиту, здравствену заштиту, положај жена, информисање, културу, политичко учешће и представљање и дискриминацију и сродна питања. За сваку од наведених области друштвеног живота стратегија садржи картак преглед постојећег стања који је базиран на статистичким подацима и опис постојећег домаћег и међународног правног оквира, постојеће иницијативе и акције (уколико их има) и опште и посебне препоруке за даљу акцију. Препоруке за даљу акцију засноване су на утврђивању приоритета и начелном предвиђању динамике спровођења осталих мера предложених као средњорочне и дугорочне активности, као и индикаторе праћења њиховог остваривања.

Све препоруке које су садржане у Националној стратегији за унапређење положаја Рома са утврђеним приоритетима и предвиђеном динамиком спровођења мера и индикаторима за праћење њиховог спровођења развијени су у сарадњи са широким кругом ромских удружења и организација. У развијању стратегије и акционих планова који су њен саставни део, учествовали су и представници ресорних министарстава. С обзиром да се унапређење положаја Рома може успешно спровести само у партнерству свих сектора друштва – државних институција, међународних и домаћих невладиних и приватних организација, органа локалне самоуправе и територијалне аутономије, образовних институција, медија, неопходно је да држава у процес спровођења Стратегије укључи и подржи све релеватне секторе. Координативну функцију у том процесу треба да има Министарство за људска и мањинска права и Савет за унапређење положаја Рома Владе Републике Србије.

---

¹ Подаци на основу истраживања „Уметност преживљавања - где и како живе Роми у Србији“ Јакшић и Башић из 2002. године

Све области друштвеног живота у којима треба предузети мере за унапређивање положаја Рома сматране су једнако важним и свима је посвећена једнака пажња, али стратегија јасно издваја неопходност примене мера за унапређење пуне и ефективне равноправности која је несумњиво, на основу статистичких показатеља веома видно нарушена, у областима образовања, здравља, запошљавања и становања. У корпусу мера за унапређивање пуне и ефективне равноправности у области образовања посебно су важне мере за стварање системских услова за укључивање Рома у образовни систем и што дуже задржавање у систему (континуирано образовање), за развијање посебне уписне политике за ромске ученике, за припрему образовних институција за пријем ромских ученика и мере за припрему ромске деце за укључивање у школу. Основни приступ за унапређење положаја Рома у сфери становања почива на потреби легализације ромских насеља. За насеља за која се утврди да не могу бити легализована и унапређивана, Стратегија предвиђа да је потребно у периоду до њиховог расељавања- пресељења, побољшати животне услове на бази одговарајућих техничких решења за базну инфраструктуру (вода, струја, приступни путеви итд.). У свим ромским насељима треба обезбедити редовно комунално и техничко одржавање кроз одговарајући институционални систем који постоји и за друге делове града. Стратегија предвиђа и да у систем одржавања насеља треба увести координаторе насеља као стално запослене у оквиру одговарајућих општинских-градских служби. Препоруке које стратегија садржи за област запошљавања састоје се из општих препорука, препорука о мерама за повећање запослености, предузетништва међу Ромима, учешћу Рома у јавним службама и јавним радовима као једној од мера које могу да повећају запосленост међу Ромима. Основни приступ у погледу унапређења положаја Рома интерно расељених лица, осим упознавања са њиховим правима и помоћи у остваривању права, у првом реду права на повратак, лежи у решавању статуса „правно невидљивих лица“ – доношењем измена и допуна посебних закона који ће олакшати накнадни упис чињенице рођења у матичну књигу рођених .

Опште препоруке у области унапређења положаја лица која су обухваћена споразумима о реадмисији у првом реду почивају на сарадњи са земљом из које повратници долазе, што стратегија одређује као предуслов за остваривање одрживог и трајног повратка. Међународна заједница и владе држава требало би да успоставе политичку, финансијску и економску подршку и адекватне гаранције заштите за одржив повратак кроз програме реинтеграције. Стратегија предвиђа да је потребно развити програме који имају циљ да припреме одбијеног тражиоца азила за добровољан повратак и интеграцију у Србији и који укључују програме обуке за запослење и стручно усавршавање. Потребно је обухватити покривање трошкова транспорта и пружања новчане помоћи. Осим доношења закона о правном субјективитету који је од значаја и за унапређење положаја Рома и у погледу личних докумената, за ту сферу значајне су и препоруке о нужности униформисања поступања органа управе у поступцима накнадног уписа у матичну књигу рођених доношењем инструкција или приручника што би им омогућило спровођење ових поступака на ефикаснији начин и организовање редовне стручне обуке запослених у надлежним органима која би допринела њиховој сензибилизацији за потребе и проблеме Рома који нису уписани у матичне књиге рођених. Стратегија предвиђа да средњорочно у сфери социјалног осигурања и социјалне заштите треба подржати увођење ромских заступника /асистената/координатора/медијатора из локалних ромских невладиних

организација или појединаца из локалних ромских заједница што је Министарство рада и социјалне политике започело током 2008. Потребно је дефинисати њихов мандат и израдити програме обуке. У области здравствене заштите Стратегија предвиђа да, у сарадњи са медијима и релевантним стручњацима из области јавног здравља, треба радити на повећању нивоа информисаности и знања у ромској популацији, како у вези са правима на здравствену заштиту дефинисаним законом, тако и о факторима који утичу на здравље и здравим стиловима живота. Применом здравствено васпитних метода и развијањем вештина комуникације треба утицати на промену понашања у вези са здрављем код Рома, уважавајући при том традицију и културу ромске заједнице. Стратегијом се истовремено предвиђа и да је потребно наставити подршку пројектима који се баве проценом хигијенско епидемиолошких услова у ромским насељима (праћењем здравствене исправности воде за пиће, решавањем питања водоснабдевања, контроле санитарних уређаја и отклањања чврстог отпада). У том смислу, очекује се активно учешће локалних самоуправа, које би на основу анализе ситуације коју сачине окружни заводи за јавно здравље требало да предузму акције у циљу решавања уочених проблема. Унапређење положаја Ромкиња, према стратегији, треба да почива на различитим мерама - Едукацијом и практичним знањима и вештинама (посебно Ромкињама студенткињама) треба одредити активнију улогу у процесу демократизације, као и у процесу осавремењивања саме ромске заједнице. Стратегија предвиђа да политиком једнаких могућности треба подстицати Ромкиње на доступност руководећих позиција у друштву. Истовремено стратегијом су предвиђене и друге активности од значаја за унапређење положаја Ромкиња - У поступку едукације Ромкиња треба нарочито указивати на значај стицања и остваривања својинског права и осталих грађанских права, што је предуслов за квалитетнији и сигурнији положај у друштву, у поступцима који се воде према извршиоцима насиља жене треба заштитити од излагања секундарној виктимизацији и пружити стручну психо-социјалну помоћ током трајања судског поступка, држава треба да успостави Фонд за стипендирање будућих ромских студената, са нагласком на девојке, итд. У циљу унапређења положаја Рома у сфери информисања Стратегија предвиђа да је потребно створити мрежу ромских медија која би олакшала планирање, успостављање сарадње међу постојећим медијима и размењивање програма, као и старање о стручном новинарском кадру, њиховој обуци, сарадњи с ромским медијским центрима и медијима у Европи итд. Истовремено, предвиђено је и да је потребно подржати школовање кадра за рад у медијима, а у сфери јавног сервиса, на основу колективних права националних мањина и установљених посебних афирмативних мера, неопходно је имати редовне и прихватљиве термине радио и ТВ емисија на ромском језику. У области културе стратегија предвиђа да је у складу са правима на чување и неговање културе Рома, неопходно основати Културни центар Рома Србије, у оквиру кога ће постојати јединице за чување и неговање ромске културе (етнографско, музиколошко, народна књижевност и холокауст Рома). Полазећи од става да је музика Рома у Србији вредност је коју је признала читава Европа, па и свет, Стратегија предвиђа и да поједине културне делатности, у првом реду музика, могу да постану извор егзистенције. То потврђују како традиционална искуства, тако савремени видови организовања културног стваралаштва Рома и иновације у разним европским земљама као, рецимо, Шпанији, Шведској, Чешкој, Мађарској, Румунији, Македонији итд. Стратегија такође предвиђа да треба

подржати удружења и установе за активну сарадњу са многобројним ромским установама у Индији и Европи која би унапредила би не само културни живот Рома у Србији, већ и културни живот Србије. У сфери учешћа у политичком животу стратегија садржи низ препорука од којих посебну пажњу завређује препорука о потреби да се подрже активистички програми за ромске заједнице како би им се омогућило да добију довољно информација о изборном поступку и о њиховим правима као бирача. Стратегија предвиђа и да би општине могле да оснују Одбор који ће се бавити унапређивањем положаја ромске заједнице. Овај одбор би могао да буде саставни део међунационалних савета. Он треба да омогући веће учешће Рома у јавном животу и да допринесе да Роми буду активни у разматрању конкретне ситуације Рома, између осталог, у вези са: локацијом школа и амбуланата, легализацијом имовине, поправљањем инфраструктуре у ромским насељима, социјалним старањем и активистичким програмима како би се Роми обавестили о њиховим правима и дужностима. Будући да је ромска популација најчешће погођена директном и индиректном дискриминацијом, стратегија, поред већ усвојеног закона о забрани дискриминације, за сузбијање ове појаве, препоручује и кампање против дискриминације, као и кампање у вези са доступним правним лековима у случајевима кршења права.

Стратегија је праћена акционим плановима за сваку од наведених области друштвеног живота. Акциони планови садрже опис конкретних мера и активности које треба предузети, надлежност за њихово предузимање и оцену потребних финансијских средстава за њихово спровођење.

Финансијска средства

Средства за реализацију мера и активности предвиђених Стратегијом обезбедиће се из буџета Републике Србије. Такође ће се стимулирати издвајање средстава из буџета локалних самоуправа, од донатора, укључујући и приватни сектор, и од међународних партнера.

Средства Буџета Републике Србије

Највећа средства у 2009. години обезбедиће се из Буџета Републике Србије. Планирање средстава која ће бити реализована из Буџета Републике Србије за 2009. и наредне године, извршено је на основу одређења датих у Меморандуму о буџету и економској и фискалној политици за 2009. год. са пројекцијама за 2010. и 2011. годину. Тада су министарства проценила да за 2009. годину треба обезбедити 1.141.062.000 динара.

Након усвајања Буџета Републике Србије за 2009. годину, поново је у сарадњи са министарствима, размотрен план средстава која поједина министарства могу издвојити у 2009. години за реализацију акционих планова за унапређивање положаја Рома, тако што су раније процене прилагођене средствима обезбеђеним у Буџету Републике Србије за 2009. годину. За наредне две године су дате процене министарстава приликом планирања потребних средстава из октобра 2008. године.

Процењује се да ће се за унапређење положаја Рома из Буџета Републике Србије за 2009. годину обезбедити средства у износу 572.475.000 динара. За 2010.

годину планирано је да се из Буџета Републике Србије обезбеде средства у износу од 1.456.645.000 динара, а за 2011. годину 1.822.144.000 динара.

Образовање

Министарство просвете је размотрило могућности да се обезбеде средства за активности које се могу реализовати у 2009. години након усвајања Буџета и планира средства и износу од 51.500.000 динара, за реализацију следећих програма:

- Уређење и надзор у области образовања .....
3.000.000
- Четворочасовни припремни предшколски програм ...
25.000.000
- Стручно усавршавање запослених у предшколским установама...
500.000
- Реализација делатности основног образовања.....
1.700.000
- Стручно усавршавање запослених у основним школама .....
500.000
- Стручно усавршавање запослених у средњем образовању .....
1.000.000
- Реализација делатности вишег и високог образовања.....
1.000.000
- Индивидуална помоћ ученицима.....
5.200.000
- Индивидуална помоћ студентима .....
13.600.000

СВЕГА: _____

51.500.000

Средства за *Уређење и надзор у области образовања* ће се користити за ангажовање ромских асистената, који би имали улогу да у школама надгледају рад са децом која су укључена у програм образовања и подразумева сарадњу између школе, родитеља и ромских организација за обуку васпитачког и наставног кадра, имплементацију специфичних образовних програма усклађених са образовним потребама ромске деце, усавршавање постојећих образовних програма, примену интерактивних метода подучавања/учења и индивидуализацију образовног процеса и сарадњу са породицом и ромском заједницом.

Средства за припремни предшколски програм део је јединственог система образовања Републике Србије. Програм предвиђа подршку укључивању деце у предшколске програме и обезбеђење помоћи у учењу ученицима који имају слабије резултате. Циљ је да се ова деца социјализују и прилагоде условима живота неромске средине у окружењу, као и да им се по посебном програму пруже услови да се припреме за полазак у школу, како би равноправно могла да прате наставу са осталом неромском децом.

Стручно усавршавање запослених у предшколским установама у основним школама и средњем образовању, треба да омогући наставном кадру да савлада

знања и вештине којима ће моћи да постигну боље резултате у образовном процесу Рома.

Реализација делатности основног образовања је програм који треба да се реализује у основним школама, за набавку учила и обезбеђење континуираног праћења развоја деце и помоћ у професионалној оријентацији.

Индивидуална помоћ ученицима (средње образовање) односи се на помоћ у исхрани и смештају у ученичке домове деце ромске националности и додељивање стипендија ученицима ромске националности.

Индивидуална помоћ студентима односи се на доделу стипендија студентима ромске националности и смештаја (помоћ у исхрани и становању) у студентским домовима.

Рачуна се и на донаторска средства.

Услови становања

Министарство животне средине и просторног планирања заједно са Министарством за људска и мањинска права учествује у реализацији дела Акционог плана становања, који се односи на регулисање имовинско-правног статуса стамбених објеката у ромским насељима, у чему су најважнији следећи послови:

- Израда одговарајуће планске (урбанистичке) документације
- Регулисање имовинско-правног статуса станбених објеката

Циљ је да се побољшају услови живота и становања за делове градова/општина на којима се налазе ромска насеља. Регулисање статуса стамбених објеката је корак ка интеграцији ромских насеља и њихових становника у градски/општински систем. На основу већ започетих активности у претходној години и преузетих обавеза у овој области, за 2009. годину се планирају средства у износу од 20.000.000 милиона динара.

Запошљавање

Министарство економије и регионалног развоја планирало је средства за мере запошљавања Рома у оквиру укупно планираних средстава која се преносе *Националној служби запошљавања* за активне мере запошљавања. Реализација Програма активне политике запошљавања Рома подразумева реализацију програма додатног образовања и обуке (приправници, волонтери, преквалификација и др.), што је у склопу Програма за стицање прве квалификације за лица без основног образовања и стручних квалификација и Програмима преквалификације и доквалификације. Субвенције за самозапошљавање обухватају доделу субвенција незапосленим лицима за самозапошљавање и отпочињање сопственог бизниса. Субвенције за отварање и опремање нових радних места оствариће се доделом једнократних субвенција послодавцима за отварање нових радних места и подстицање запошљавања ризичних група. Јавни радови подразумевају ангажовање незапослених лица на одређено време у јавним радовима. За подстицање запошљавања Рома за 2009. годину планирају се средства у износу од 225.000.000 динара, и то за:

•	Додатно образовање и обуку за око 1000 лица.....	65.000.000
•	Субвенције за самозапошљавање за око 500 лица.....	65.000.000
•	Субвенције за отварање и опремање нових радних места за око 500 лица...	75.000.000
•	Јавни радови за око 500 лица.....	50.000.000
		<u>Свега:</u>
		<u>255.000.000</u>

Расељена лица

Комесаријат за избеглице збрињава у колективне центре избеглице и интерно расељена лица, међу којима је велики број Рома. Иако се не води посебна евиденција о националној припадности лица која се смештају у колективне центре, процењује се да је од укупно 6.370 лица која су смештена у колективне центре, чак 1200 лица ромске националности, што је приближно 20%. У 2009. години финансираће се услуге смештаја и исхране избеглих и расељених лица у колективним центрима. Највећи број смештених лица налази се у Бујановцу, Зајечару, Крагујевцу, Краљеву, Рачи Крагујевачкој и у колективним центрима на Косову и Метохији.

За лица смештена у колективне центре, на основу закључених уговора са даваоцима услуга (хотели, мотели, одмаралишта, грађевинске фирме, општинска повереништва за избеглице и др.), по месечно испостављеним фактурама за 2009. годину планирана су средства за смештај, исхрану и грејање Рома у висини која одговара нивоу од 20% од укупно планираних средстава за ову намену и износе 150.000.000 динара.

Повратак по основу споразума о реадмисији

У оквиру укупно планираних средстава, за унапређење положаја Рома планирана су код надлежних министарстава и почетна средства за реадмисију. Имајући у виду да у наредном периоду, овом проблему треба посветити посебну пажњу, како у оквиру нових мера за прихватање ових лица, тако и у оквиру договора са земљама из којих се враћају лица у погледу помоћи и других погодности које треба да остваре повратници, вероватно ће средства за ове потребе бити већа и у Буџету Републике Србије.

Лични документи

Министарство унутрашњих послова је планирало средства за послове личних докумената и реадмисије у оквиру средстава за редовну делатност тог министарства и нису посебно алоцирана за Рома.

Социјално осигурање и социјална заштита

Министарство рада и социјалне политике укључује се у активности у циљу развијања посебних превентивних програма подршке ромским породицама пре свега женама и деци (психосоцијална помоћ у интеграцији, промоција породичног смештаја), за обуку о томе које изворе могу да користе са циљем да обезбеде адекватне олакшице. Програм заштите од насиља у ромским

породицама има за циљ унапређење положаја деце, а посебно спречавање и заштиту од насиља. У том циљу наставиће се са радом тамо где су формиран и обучени међуресорски тимови за заштиту деце Подршка социјалној интеграцији Рома кроз обезбеђивање кадрова који треба да упуте ромско становништво о приступу јавним службама и њиховим правима посебно из домена прибављања докумената, социјалне, породично правне и дечије заштите. За унапређење положаја Рома планирају се средства у износу од **7.000.000** динара и то :

- Трансфери осталим нивоима власти.....
5.000.000
- Дотације невладиним организацијама .....
2.000.000

Свега: _____

7.000.000

Министарство за Косово и Метохију додељује корисницима социјалне заштите и материјалне помоћи средства на основу утврђених критеријума. Процењује се на основу досадашње динамике, да ће око 10% од укупно обезбеђених средстава у Буџету за помоћ породицама повратника, породицама киднапованих и несталих лица и за једнократне новчане помоћи становништву на Косову и Метохији, Ромима бити додељено 10.000.000 динара. Рачуна се и на донаторска средства за повратак и збрињавање ромских породица.

Здравствена заштита

Министарство здравља планира средства у износу од 25.000.000 динара за 2009. годину за реализацију Пројекта „Имплементација плана о здравственој заштити Рома“, на основу кога ће се реализовати следеће активности:

- Радно ангажовање 15 ромских здравствених медијаторки...
4.959.335
- Избор 30 ромских здравств. Медијатор. И њихово радно ангажовање у 30 општина.....
8.115.282
- Појекти за унапређење здравља Рома, подршка пројекту унапређења стања ухрањености одојчади и деце (УНИЦЕФ;СЗО) .....
11.925.383

Свега: _____

25.000.000

Рачуна се и на донаторска средства.

Положај жена

Средства за спровођење Акционог плана планирана су у оквиру укупних средстава за унапређивање положаја Рома, код Министарства економије и регионалног развоја, Министарства рада и социјалне политике, Министарства здравља, Министарства културе и других министарстава надлежних за праћење и спровођење ове активности.

Информисање

Министарство културе за 2009. годину планира средства за унапређено информисање у штампаним медијима у износу од **16.500.000** динара и то:

- за финансирање листа на ромском језику .....
6.500.000
- за унапређење информисања у оквиру Декаде Рома ..
10.000.000

Свега : 16.500.000

Култура

Министарство културе планира средства у износу од **7.475.000** динара за спровођење активности из Акционог плана за реализацију пројеката у области културе Рома и то:

- за реализацију пројекта у оквиру редовног конкурса.....
2.300.000
- за пројекат НВО Анонимус сед-визуелно стваралаштво Рома.....
3.000.000
- за суфинансирање Ромског позоришта у Новим Карловцима ....
1.875.000
- за едукацију националних савета за дугорочно планирање...
300.000

Свега : _____

7.475.000

Политичко учешће и представљање

Средства за ове активности нису посебно планирана у оквиру буџета Републике Србије

Дискриминација и сродна питања

Министарство за људска и мањинска права планира средства за 2009. годину за организовање састанака Међународног управног одбора Декаде инклузије Рома (15. и 16 састанак), радионицу-Антидискриминација у образовању, део трошкова за несметани рад радионице и за ангажовање стручњака који ће реализовати радионицу; организовање културног програма поводом прославе 8. априла светског дана Рома, који обухвата трошкове сликарске колоније, програм ромских културно уметничких друштава, концерт, трошкови стимулсања младих талената и закуп простора, за ангажовање два административна асистента и једног организатора културних делатности за период јануар-јун 2009. године. Контрибуција Фонду поверења Декаде, који су основале земље чланице Декаде, који администрира Светска банка износи 20.000 ЕУР-а. Укупно планирана средства за све намене износе **30.000.000** динара. Рачуна се и на донаторска средства са циљем унапређивања положаја Рома.

Након усвајања Буџета Републике Србије за 2009. годину, и процена потребних средстава за 2010. и 2011. годину које су урадила министарства у октобру 2008. године, процењује се следеће:

Преглед планираних средстава из буџета по корисницима

у

динарима

Р. бр.	Назив органа	2009. год.	2010. година	2011. година
1.	Министарство просвете	51.500.000	359.100.000	375.500.000
2.	Министарство здравља	25.000.000	65.000.000	70.000.000

3.	Министарство животне средине и просторног планирања	20.000.000	100.000.000	200.000.000
4.	Министарство економије и регионалног развоја	255.000.000	476.000.000	700.000.000
5.	Комесаријат за избеглице	150.000.000	190.000.000	196.000.000
6.	Министарство рада и социјалне политике	7.000.000	142.300.000	142.300.000
7.	Министарство за Косово и Метохију	10.000.000	74.939.000	89.038.000
8.	Министарство културе	23.975.000	17.000.000	17.000.000
9.	Министарство за људска и мањинска права	30.000.000	32.306.000	32.306.000
	СВЕГА:	572.475.000	1.456.645.000	1.822.144.000

Донације

Нека министарства користе или очекују у наредном периоду **донације** из различитих извора. У овом тексту се дају подаци који су били доступни овом министарству о донацијама.

За запошљавање, у оквиру Министарства економије и регионалног развоја у 2009. години очекује се донација и почетак реализације заједничког пројекта „Подршка промоцији запошљавања младих и управљању миграцијама“ чије је коришћење од 1.1 2009. до 30. 9 2011. године. Донатор ИОМ, ILO, UNDP и UNICEF (Фонд Краљевине Шпаније за остваривање миленијумских развојних циљева у контексту младих, запошљавања и миграција) у укупном износу од 6.143.138 УСД на локацији Јужно Бачки, Београдски и Пчињски округ. Циљне групе су млади, повратници, Роми и др. **Очекује се да ће** део средстава бити усмерен **и** за запошљавање младих Рома.

За здравље, у оквиру Министарства здравља за финансирање активности (односи се на све вулнерабилне групе, где **нису посебно издвојени Роми**) по Пројекату пружања унапређених услуга на локалном нивоу ДИЛС-Пројекат Светске банке за 2009. годину у износу од 20.840.000 динара и финансирање здравствене заштите здравствено неосигураних лица РЗЗО у износу од 3.640.000 динара.

За образовање Швајцарска агенција за развој и сегрегацију СДЦ, пројекат који се реализује од маја 2007. год.-децембра 2009. године 2.777.000 CHF за подршку Регионалним центрима за професионални развој Чачак, Ужице и Ниш. За помоћ деци Ромска обданишта у Бујановцу 380.000 CHF за период јун 2007-децембар 2009. год. и Удружени програм за инклузију Рома кроз образовање: УНИЦЕФ за 2009. годину у износу од 1.900.000 CHF. Пројектном центру Министарства просвете за период од јула 2007. год. до децембра 2009. године 1.062.000 CHF и СКИП живети заједно, премостити разлике Србија/Македонија за период јануар 2008. год. до децембра 2011. год. 1.500.000 CHF.

За повратак и збрињавање на Косову и Метохији око 300 породица у чему око 30 ромских породица, обезбеђена средства од више донатора. Процењено да ће се за потребе Рома у 2009. години усмерити 20.000.000 динара.

1) Мисија ОЕБС у Србији-сарадња са Министарством за људска и мањинска права и Секретаријатом за ромску националну стратегију. Друга фаза Програма подршке Ромима реализује се од новембра 2007. до новембра 2009. и садржи 3

компоненте-образовање-подршка ромским асистентима у настави, здравље-подршка ромским медијаторима и становање-ангажовање стручњака за спровођење и праћење спровођења израде планске документације за ромска насеља, у износу од 1.000.000 ЕУР-а. ОЕБС планира да у сарадњи са Министарством за људска и мањинска права конкурише за ИПА пројекат на 3 године који би у 5 одабраних општина/градова (Чукарица, Зрењанин, Бујановац, Крагујевац, Ниш) у Србији применио интегративни приступ, односно ангажовао све службе на локалном нивоу и повезао их.

2) Програм за развој УН. Од 1. јула 2007. године реализује регионални пројекат на коме је један од партнера Служба за људска и мањинска права, а сада Министарство за људска и мањинска права, финансира га СИДА. Пројекат има 2 компоненте-финансирање рада Секретаријата за ромску националну стратегију и ангажовање и обуку координатора за ромска питања у локалним самоуправама, што укључује и доделу грантова локалним самоуправама за пројекте који покрећу спровођење локалних акционих планова. Буџет 1.056.998 ЕУР-а за српску компоненту. Финансирају и део програма председавања у износу од 25 000,00 \$ у 2008. години и 25 000,00 \$ у 2009. години. УНДП планира наставак пројекта у 2010. и 2011 години, пројекат у развоју.

3) УНИЦЕФ - Сарадња у реализацији пројекта за унапређивање образовања Рома-ангажовање локалних координатора који у 10 општина прикупљају податке о деци предшколског узраста и помажу упис деце у припремни предшколски програм. Буџет 50.000 \$. Исказана спремност да подржи програм председавања Декадом у области образовања у износу од око 60 000\$.

4) УНХЦР - Учешће у постављању и промотивним активностима пројекта који обезбеђује правну помоћ Ромима за добијање личних докумената, спроводи се у 20 општина. Део регионалног пројекта „Друштвено укључивање и приступ људским правима за Роме, Ашкалије и Египћане на подручју Западног Балкана“. Финансира Европска комисија из CARDS програма, 18 месеци, фебруар 2008. - јул 2009. године. Буџет за Србију око 380.000 ЕУР-а

5) УН ХАБИТАТ. Учешће у реализацији пројекта за унапређење и регуларизацију ромског насеља Грдичка Коса 2 у Краљеву. Упућена молба да се прикључи Декади и у складу са тим Канцеларија у Београду планира да помогне председавање Декадом, кроз ангажовање међународног стручњака који би учествовао на радионици о становању у новембру, али и да у сарадњи са Министарством за људска и мањинска права конкурише за пројекат који би подржао спровођење Акционог плана за унапређивање становања Рома.

6) Светска Банка је ангажовала једну особу у Канцеларији Свестке банке у Београду за сарадњу и помоћ у активностима председавања Декадом.

7) Фонд за отворено друштво је финансирао рад радних група које су израдиле нацрте акционих планова који су усвојени у оквиру Декаде и других акционих планова и Стратегије за унапређивање положаја Рома. Подржава активности председавања Декадом финансирањем једне особе у Секретаријату за ромску националну стратегију, као и финансирањем активности председавања на регионалном, националном и локалном нивоу. Буџет око 1.800.000. динара.

8) Ромски образовни фонд учествовао у развоју и саветима око пројеката за унапређивање предшколског образовања и развоја функционалног основног образовања. РЕФ подржава пројекте државних институција и невладиних организација чији је циљ унапређивање образовања Рома од 2006. год. до данас. Укупна вредност одобрених пројеката је 2.213.408 дин.

9) СДЦ-Швајцарска агенција за развој и сарадњу је подржала друштвено укључивање и побољшање услова живота у 2 ромска насеља у Војводини-јул 2007 децембар 2009. Буџет 509.000. Евра. Партнер и кофинансијер Екуменска хуманитарна организација. Подршка укључивању ромске деце у предшколско васпитање и образовање која се реализује у сарадњи са Црвеним крстом Србије, локалним самоуправама и НВО.

Локална самоуправа

Локална самоуправа се остварује у општини, граду и граду Београду. У оквиру своје надлежности и стања у области положаја Рома, утврђују се мере и акциони планови за унапређивање положаја Рома као и средства којима ће се те активности подржати. Не располаже се подацима о томе колико јединице локалне самоуправе издвајају за унапређивање положаја Рома, и за које намене планирају средства у својим буџетима и из других извора.

Постоје пројекти који су рађени у 16 општина, ради обезбеђивања средстава за систематизовање радног места за ромске координаторе, за спровођење локалних акционих планова (ЛАП) тамо где су донети као и за социјалну заштиту, образовање и др. и то: Озаци - средства ће се по потреби издвајати из текуће резерве, Чачак 922.000 динара-усвојено четири ЛАП, Бор - 310.000 динара за учешће општине у спровођењу пројеката УНДП И РЕФ, Беоцин 500.000 динара, за период 2008 - 2010 процењују се средства у износу од 3.000.000 динара, Прокупље није усвојен буџет, Ниш нису издвојена средства, Врање 3.200.000 динара за социјалну заштиту углавном Рома, Краљево није још определило средства, Крагујевац 1,630.560 динара за промоцију инклузије Рома, Владичин Хан 1.200.000 динара за спровођење Декаде Рома, Лебане 600.000 за спровођење ЛАП за образовање Рома, Смедерево 660.000 дин. за ромске пројекте НВО Интеграциони центар Рома, Крушевац 1.530.000 динара за Развојни образовни центар за Роме, учешће у УНДП пројекту и плате координатора, Кикинда нису издвојена посебна средства, Јагодина 1500.000 динара и Нови Сад 17,430.000 у чему: 15.000.000 динара Црвени крст за помоћ Ромима у огреву, хигијенским и прехранбеним производима, 630.000 динара за социјалну заштиту Рома и 200.000 динара за ромске НВО.